

ΟΙ ΠΑΡΙΣΙΟΙ, ΑΠΟ ΤΟΥ 1789
ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 1815.

3.

ΔΙΚΗ, ΚΑΤΑΔΙΚΗ, ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΩΣΙΣ
ΤΟΥ ΛΟΔΟΒΙΚΟΥ 15'.

ΣΥΝΕΛΘΟΥΣΑ ἡ νέα σύνοδος* τῶν ἀντιπροσώπων, ἤρχισε πάραυτα τὴν δίκην τοῦ βασιλέως. Ἐκράτησε δὲ πολλὰς ἐβδομάδας ἡ δίκη αὕτη, καὶ ἀπὸ τοῦ τρόπου κατ' ὃν ἐγίνετο ἤλπιζον πολλοὶ, ὅτι σκοπὸν εἶχεν ἡ σύνοδος νὰ τὸν χαρίσῃ τὴν ζωὴν· ἀλλὰ μερικοὶ τῆς συνόδου, οἱ μὲν παλαιοὶ αὐτοῦ ἐχθροὶ, οἱ δὲ φιλοτάραχοι καὶ θηριώδεις, ἔδωκαν εἰς τοὺς λοιποὺς νὰ καταλάβωσιν ὅτι ἠδύναντο καὶ πάλιν νὰ διεγείρῃσι τὸν λαόν, ἂν ἡ κρίσις τοῦ Λοδοβίκου ἐμακρύνετο περισσότερον. Εἰς τὰς 11 λοιπὸν Δεκεμβρίου (1792) ἐκάλεσε πρῶτην φορὰν ἡ σύνοδος τὸν Λοδοβίκον διὰ ν' ἀποκριθῇ εἰς ὅλα τὰ κατ' ἑαυτοῦ ἐγκλήματα. Ἐσθήκωσαν δ' αὐτὸν μὲ τὴν βίαν ἐκ τῆς φυλακῆς, ὥστε δὲν ἔλαβεν ὁ ταλαίπωρος καιρὸν οὔτε νὰ ξυρισθῇ, οὔτε νὰ κτενισθῇ, οὔτε κὰν ἄρτου νὰ μεδέξῃ. Μετὰ βαθείας σιωπῆς, συνωδευμένους ὑπὸ τοῦ πολιτάρχου καὶ δύο στρατηγῶν, ἔφθασεν ἐμπροσθεν τῆς συνελεύσεως. Τὸν πῖλον δὲ κρατῶν εἰς τὴν χεῖρα ἐστάθη ἔξω ἀπὸ τὰ κάγκελλα, ἐνῶ ἐκάθητο ἐντὸς αὐτῶν φοροῦντες τοὺς πῖλους αἱ πρῶνι ὑπήκοοι καὶ δοῦλοί του. Ὁ πρόεδρος τότε ὠμίλησε πρὸς αὐτόν· “Λοδοβίκε, τὸ Γαλλικὸν ἔθνος σὲ ἐγκαλεῖ διὰ πολλὰ ἀδικήματα, τὰ ὅποια γεγραμμένα ἐν πρὸς ἐν θέλω σὲ ἀναγνώσειν, διὰ ν' ἀποκριθῇς εἰς ἕκαστον ἀπ' αὐτὰ, καὶ νὰ δικαιολογηθῇς, ἂν ᾖναι τρόπος· κάθισε.” Ἐκάθισεν ὁ Λοδοβίκος εἰς μίαν καθέδραν κατέναντι τοῦ προέδρου· καὶ τότε ὁ πρόεδρος ἤρχισε νὰ τὸν ἐρωτᾷ κατ' ἕκαστον τεσσαράκοντα σχεδὸν ἐγκλήματα. Εἰς ὅλα δὲ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς μὲ ἀκατάπληκτον μεγαφυΐαν, καὶ ἄλλα μὲν ἡνθήθη παντάπασιν ὡς ἀνύπαρκτα καὶ ψευδῆ, ἄλλων δὲ τὴν αἰτίαν ἐρρίψεν εἰς τοὺς ὑπουργούς. Κατ' ὅλην ταύτην τὴν ἐξέτασιν, ἥτις διήρκεσε δύο ἢ τρεῖς ὥρας, δὲν ἠλπιώθη ποσῶς τὸ πρόσωπόν του, πάρεξ εἰς ταύτην τὴν ἐρώτησιν τοῦ προέδρου· “Σὲ ἐγκαλοῦσι, Λοδοβίκε, ὅτι ἐμοίραζες ἀργύρια εἰς τὸ πρῶτον τοῦ ἀγίου Ἀντωνίου. Τί ἀποκρίνεσαι εἰς τοῦτο;” “Ὅσάκις ἐκβαίνον ἀπὸ τὸ παλάτιόν μου,” ἀπεκρίθη, “συνήθειά μου ἦτο νὰ μοιράζω εἰς τοὺς πτωχοὺς ἀργύριον, ὅχι μὲ τέλος κακόν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἡδονὴν, τὴν ὁποῖαν ἡσθάνομην πάντοτε νὰ βοηθῶ τὸν λαόν μου.” καὶ ταῦτα λέγων ἐδάκρυσεν ὁ ταλαίπωρος. Μετὰ τὴν ἐξέτασιν ἐρωτηθεὶς καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ προέδρου ἂν ἔχῃ ἄλλο τι νὰ εἰπῇ, ἐζήτησε νὰ τὸν δώσωσιν ἐγγράφα τὰ ἐγκλήματα, καὶ τὴν ἀδειαν νὰ λάβῃ συνηγόρους, ὥστε νὰ δικαιολογηθῇ κατὰ

πλάτος. Εἰς ταῦτα μὲν ἔκλιναν, ἀλλ' ἐπιστρέφοντα εἰς τὴν φυλακὴν ἐχώρισαν αὐτὸν ἀπὸ τὴν οἰκογένειάν του, δι' ἣν μάλιστα ἐταράχθη ὁ βασιλεὺς. Ὡς καὶ πάλιν ἔκλαυσεν, ὀνομάζων καὶ ζητῶν νὰ ἴδῃ τὰ τέκνα του· ἔλαβε δὲ τὴν ἀδειαν μετὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας νὰ βλέπῃ μόνον τὸν υἱὸν καὶ τὴν θυγατέρα του, ἀλλ' οὐχὶ τὴν βασιλίσσαν οὔτε τὴν ἀδελφὴν του. Συνηγόρους ἔκλεξε δύο περιφήρους ἄνδρας, τὸν Τρογγέτιον καὶ τὸν Δεσέζον. “Τὸ περίεργον εἶναι,” ἔγραφε τότε ὁ Κοραῆς, “ὅτι καὶ μία σοφὴ γυνή, περίφημος εἰς τοὺς Παρισίους, ἐζήτησε νὰ προστεθῇ καὶ αὕτη τρίτῃ συνήγορος τοῦ Λοδοβίκου· ἀλλ' ἡ σύνοδος ἀπέβαλε τὸ ζήτημά της· ἄλλο δὲ τι ὅχι μόνον περίεργον, ἀλλὰ πάσης τιμῆς καὶ παντὸς ἐπαίνου ἄξιον καὶ σεβάσμιον ἔργον εἶναι τοῦτο. Ὁ περίφημος Μαλεσέρβος, παλαιὸς ὑπουργὸς τοῦ Λοδοβίκου, ἀτίμασθεις, ἀδίκηθεις, καὶ σχεδὸν διωχθεὶς ἀπὸ τὴν αὐλήν, ὡς φίλος ἄκρος τῆς δικαιοσύνης, ἐξησθεμισμένος ἀπὸ τὸ ὀδυροκλονταεὲς γῆρας, καὶ ἔτοιμος νὰ καταβῇ εἰς τὸν τάφον, ἐνθυμούμενος τὴν παλαιὰν φιλίαν τοῦ βασιλέως, καὶ παρακινούμενος ἀπὸ μίαν ἀγίαν εὐγνωμοσύνην, προσφέρει ἑαυτὸν ὡς τρίτον συνήγορον, καὶ ἡ σύνοδος τὸν δέχεται. Δὲν ἐδυνήθη (λέγουσι) νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα ὁ βασιλεὺς, ὅτε τὸν ἔδωκαν τὴν ἀγγελίαν εἰς τὴν φυλακὴν, ὅτι ὁ παλαιὸς ὑπουργὸς Μαλεσέρβος ἐζήτησε νὰ διορισθῇ καὶ αὐτὸς συνήγορός του.”

Αὐτοὶ λοιπὸν οἱ τρεῖς συνήγοροι ἐβλεπον κατ' ἡμέραν τὸν βασιλῆα. καὶ πολλὰς ὥρας συνεβουλευόντο μετ' αὐτοῦ, ζητοῦντες ὅλους τοὺς τρόπους καὶ τὰ μέσα διὰ νὰ τὸν ἐλευθερώσωσιν ἀπὸ τὸν θάνατον. Μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας, εἰς τὰς 26 Δεκεμβρίου, παρεστάθη τὴν δευτέραν καὶ τελευταίαν φορὰν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν σύνοδον, μὲ τοὺς τρεῖς συνηγόρους του. Ὁ νεώτερος Δεσέζος ἐδημηγόρησεν εὐγλωττον καὶ μακρὰν δημηγορίαν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως, ἐκεῖ παρόντος καὶ καθεμένου μὲ ἀτάραχον γαλήνην εἰς τὸ πρόσωπον. Ἀπεκρίθη εἰς ὅλα τὰ ἐγκλήματα κατὰ μέρος, μεγάλως προθυμούμενος ν' ἀθώωσῃ τὸν βασιλῆα. Ἀφοῦ δ' ἐτελείωσεν οὕτως τὴν δημηγορίαν, σηκωθείς ὁ Λοδοβίκος, εἶπε πρὸς τὴν συνέλευσιν μὲ σταθερότητα καὶ ἀφοβίαν τὰ ἐφεξῆς·— “Ἡκούσατε τὴν ἀπολογίαν τῶν συνηγῶν μου, καὶ τὴν ἀπόκρισιν εἰς ὅσα μὲ ἐγκαλεῖτε· δὲν ἔχω τί νὰ προσθίσω τοῦτο μόνον λέγω, λαλῶν ὥς πρὸς ὑμᾶς τὴν τελευταίαν φορὰν· ἡ συνειδήσίς μου δὲν με ἐλέγχει τίποτε· οἱ συνήγοροί μου δὲν εἶπαν εἰμὴ τὴν ἀλήθειαν. Ἀπαρηγόρητον λύπην αἰσθάνομαι, ἐγκαλούμενος ὅτι ἠθέλησα νὰ χύσω τὸ αἷμα τοῦ λαοῦ, καὶ ὅτι ἐστάθην αἷτιος τῆς δυστυχούς ἡμέρας τῆς δεκάτης Αὐγούστου· ἡ εὐνοια, τὴν ὁποῖαν ἐδείξα πάντοτε πρὸς τὸν λαόν μου, ἔπρεπε νὰ μὲ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τοιούτων ἐγκλημάτων, καὶ νὰ πληροφόρησιν ἅπαντας ὅτι ἐκινδύνευσά τὴν ἰδίαν μου ζωὴν, διὰ νὰ ἐμποδίσω τὴν αἵματοχυσίαν τοῦ λαοῦ.” Μετὰ ταῦτα, τὸν ἑστρεφάν πάλιν εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ εἰς ὅλον τὸ διάστημα τοῦ μακροῦ δρόμου ἀπὸ τὸ βου-

*Αὕτη ἦτον ἡ τρίτη ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως· ἡ πρώτη Ἑθνικὴ Συνέλευσις, ἡ ὀνομασθεῖσα συντακτικὴ, ἐσυνεδρίαζεν ἀπὸ 6 Μαΐου 1789 ἕως 30 Σεπτεμβρίου 1791· ἡ δευτέρα, ἡ νομοδοτικὴ, ἀπὸ 1 Ὀκτωβρίου 1791 ἕως 21 Σεπτεμβρίου 1792.

λευτήριον μέχρι τῆς φυλακῆς εὐρισκόμενος εἰς τὸ ἀμάξιον μετὰ τῶν συνηγώρων καὶ ἄλλων δύο ἀξιωματικῶν ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Παρισίων, συνωμίλει μετ' αὐτῶν ἡσύχως, καθὼς καὶ ὅτε ἦτον εἰς ὅλην τὴν δόξαν του, περὶ διαφόρων ὑποθέσεων καὶ πραγμάτων (τὸ παραδοξότερον) φιλολογικῶν. Ἐλάλησε περὶ διαφορῶν συγγραφῶν Λατίνων, ἔκρινεν ἐκάστου τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ ἑλαττώματα μὲ μεγάλῃν ἀγχινοίαν, ὥστε νὰ ἐκπλήξῃ τοὺς ἀκούοντας. Εἰς τὴν φυλακὴν πρὶν τῆς κρίσεως ταύτης διήρχετο μέρος τῆς ἡμέρας μεταγλωττίζων συγγραφὰς τινὰ Λατίνων, καὶ μέρος παίζων μὲ τὸν υἱόν του. Μίαν ἡμέραν ὁ προειρημένος ἐνάρετος Μαλεσέρβος ἠθέλησε νὰ τὸν ἐξετάσῃ μὲ τρόπον ἐπιτηδέιον, διὰ νὰ βεβαιωθῇ ἂν ἡ γαλήνη αὐτῇ προήρχετο ἀπὸ ψευδῆ ἐλπίδα σωτηρίας, ἢ ἀπὸ φιλοσοφικῆν ἀπόφασιν· ὁ βασιλεὺς, νοήσας τὸν σκοπὸν, λέγει πρὸς αὐτὸν γελῶν καὶ ἀστεεινόμενος:— “Εἰπέ με, Μαλεσέρβε, εἰς τὴν παιδικὴν μου ἡλικίαν ἔκουν πάντοτε νὰ λέγωσιν, ὅτι, ὁσάκις ἐμελλε ν' ἀποθάνῃ τις ἐκ τοῦ γένους μας, ἐφαίνετο πρὸ πολλῶν ἡμερῶν περιπατοῦσα ἐπάνω εἰς τὴν στέγην τοῦ παλατίου μία γυνή, πρόδρομος καὶ ἄγγελος τοῦ θανάτου. Εἰπέ με, νὰ ζῇς; ἴδες τάχα τοιοῦτον φάσμα εἰς τὸ παλάτιον;” Ὁ Μαλεσέρβος δὲν ἐδυνήθη ν' ἀποκριθῇ εἰς τὴν ἀπρόσδοκτον ταύτην ἐρώτησιν, περιχρῶει ἀπὸ δάκρυα. Τότε ὁ βασιλεὺς, “Συγχώρησέ με,” τὸν λέγει, “δὲν ἐπρόβλεφα ὅτι ἡ ἀστείότης αὐτῇ ἐμελλε νὰ ταραξῇ τὴν φιλάνθρωπόν σου ψυχὴν· ἔξυρε, φίλε μου, ὅτι δὲν μὲ λανθάνει ὁ θάνατος, τὸν ὁποῖον ἐτοιμάζουσι κατ' ἐμοῦ. Ἄλλ' ἡ ἀπόφασίς μου εἶναι νὰ ἀποθάνω μὲ ἡσυχίαν τῆς ψυχῆς μου, διότι ἡ συνείδησις τίποτε δὲν με ἐλέγχει.”

Ἡ σύνοδος λοιπὸν ἡσυχολήθη πάλιν μετὰ ταῦτα εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Λοδοβίκου. Πολλῶν γνώμη ἦτο νὰ καταδικάσωσιν αὐτὸν εἰς θάνατον· ἄλλων δὲ νὰ τὸν φυλάξωσι μέχρι τῆς τελευτῆς τοῦ πολέμου, ἔπειτα νὰ τὸν ἐξορίσωσιν ἀπὸ τὴν Γαλίαν. Εἰς τὰς 28 Δεκεμβρίου, ἤλθε παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Ἰσπανίας (συγγενοῦς τοῦ Λοδοβίκου) μία ἐπιστολὴ μεσιτείας, διὰ νὰ μὴν ἐγγίξωσιν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Λοδοβίκου· ἀλλ' ἡ σύνοδος δὲν ἔδωκεν οὐδεμίαν ἀκρόασιν εἰς αὐτὴν τὴν μεσιτείαν. Εἰς τὰς 29 ἀνέλαβον πάλιν τὴν κρίσιν, καὶ τὴν ἠκολούθησαν ἀδιαλείπτως μέχρι τῆς 17ης Ἰανουαρίου. 1793.

Τὴν 17ην λοιπὸν Ἰανουαρίου, εἰς τὰς ἑνδεκα ὥρας τῆς νυκτός, μετὰ συνεδρίασιν τριακονταεξ ὥρων, ἡ σύνοδος ἀπεφάσισε τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, οὗτω· ἀπὸ 713 συγκλητικῶν παρευρεθέντας, 392 ἔδωκαν ψῆφον θανάτου· 2 τὸν κατεδίκασαν εἰς δεσμὰ· καὶ 319 εἰς ἐξορίαν.

Πρὸ τῆς καταδίκης ταύτης ἡ σύνοδος εἶχεν ἐξετάσειν δύο ἄλλα ζητήματα, τὸ πρῶτον, ἂν ὁ Λοδοβίκος ἦναι ἐνοχος ἢ ὄχι· καὶ τὸ δεύτερον, ἂν, ἀφοῦ τὸν κρίνῃ ἡ σύνοδος, ἡ κρίσις αὐτῇ ἔπρεπε νὰ πεμφθῇ εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Γαλλίας διὰ νὰ ἐπικυρωθῇ ἀμέσως ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἢ καὶ νὰ ἀθετηθῇ, ἂν ὁ λαὸς ἔκρινεν τὸν Λο-

δοβίκον ἢ ἀθῶον, ἢ καὶ ἄξιον ἄλλης ποινῆς ἐλαφροτέρας καὶ ὄχι θανάτου. Καὶ τὰ δύο ταῦτα ζητήματα εἶχον ἀποφασισθῇ ὁμοίως διὰ τῆς πλειοψηφίας, τὸ πρῶτον, ὅτι ὁ Λοδοβίκος εἶναι ἐνοχος· καὶ τὸ δεύτερον, ὅτι ἡ κρίσις τῆς συνόδου, ὅποιαδήποτε καὶ ἤθελεν εἶσθαι, δὲν ἔπρεπε νὰ ἀναθεωρηθῇ ἀπὸ τὸν λαόν.

Εἰς τὴν πολιτικὴν ταύτην μεταβολὴν τῆς Γαλλίας, (δανειζόμεθα ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Κοραΐ), εἶδον, φίλε μου, πολλὰ παράδοξα, τὰ ὁποῖα φαίνονται εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς μεγάλας μεταβολὰς τῶν ἐθνῶν. Σὲ διηγῆθην ἀνωτέρω τὸ γενναῖον ἔργον τοῦ Μαλεσέρβου, καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θύλεις τὸ θαυμάσιον, καθὼς ὅλοι οἱ χρήσιμοι τὸ ἐθαύμασαν ἐδῶ, καὶ καθὼς θέλουν τὸ θαυμάσιον οἱ μεταγενέστεροι, ἀναγινώσκοντες τὴν ἱστορίαν τῆς Γαλλίας. Ἀλλὰ μάθε τώρα ἔργον παντάπασι διαφόρου φύσεως καὶ ἐναντίον εἰς τὸ πρῶτον. Ἐξετάζεται τὸ πρῶτον ζήτημα, εἶναι ἐνοχος ὁ Λοδοβίκος, ἢ ὄχι; καὶ ὁ Δοῦξ τῆς Αὐρηλίας, ἐξάδελφος τοῦ βασιλέως, ψηφίζει ὅτι εἶναι. Ἐρχεται τὸ δεύτερον ζήτημα, Ἡ κρίσις τῆς συνόδου πρέπει νὰ ἀναθεωρηθῇ ἀπὸ τὸν λαόν, ἢ ὄχι; καὶ ὁ Δοῦξ τῆς Αὐρηλίας ψηφίζει τὸ ὄχι. Θεωρεῖται τὸ τρίτον ζήτημα, Ποίος ποινῆς εἶναι ἄξιος ὁ Λοδοβίκος; καὶ ὁ Δοῦξ τῆς Αὐρηλίας καταδικάζει τὸν ἐξάδελφόν του εἰς θάνατον. Εἰς τὰς 19 κινεῖται πάλιν ζήτημα εἰς τὴν σύνοδον, ἂν συμφέρῃ νὰ ὑπερθέσῃ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως εἰς ἄλλον ἀρμοδιώτερον καιρὸν; καὶ ὁ Δοῦξ τῆς Αὐρηλίας ψηφισθεὶς μετὰ τῶν πλειοτέρων, οἵτινες ἤθελον νὰ πῶσιν ἀνυπερθέτως ἡ κεφαλὴ τοῦ Λοδοβίκου. Ὁ Πέτρος ἠρνήθη τρίς μόνον τὸν διδάσκαλόν του· ἀλλ' οὗτος ὑπερέβη καὶ αὐτὸν τὸν Ἰούδαν εἰς τὴν ὁμότητα καὶ ἀπανθρωπίαν.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ σύνοδος ἐμείνεν ἕως τέλους ἀδυσώπητος, τὴν 20ην, ἡμέραν Κυριακὴν, ἐπεμφε τὴν εἰδησιν πρὸς τὸν βασιλῆα, διὰ νὰ ἐτοιμασθῇ εἰς τὸν θάνατον. Οἱ ἀπεσταλμένοι ἐμβῆκαν εἰς τὴν φυλακὴν δύο ὥρας μετὰ τὸ μεσημέριον, καὶ ἐφανέρωσαν εἰς τὸν δυστυχῆ Λοδοβίκον τὴν τελευταίαν ἀπόφασιν τῆς συνόδου. Μὲ γαλήνην δὲ καὶ ἡσυχίαν ἀπεκρίθη πρὸς αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς, ζητῶν, πρῶτον, τρεῖς ἡμέρας διορίαν διὰ νὰ ἐτοιμασθῇ· δεύτερον, τὴν ἄδειαν νὰ βλέπῃ ἑλευθέρως εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα του· καὶ τρίτον, νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν οἰκογένειάν του ὅλην ἀπὸ τὴν φυλακὴν, δίδοντας εἰς αὐτοὺς τὴν ἄδειαν νὰ ἐξέλθωσιν ἀπὸ τὴν Γαλίαν, καὶ νὰ ὑπάγωσιν ὅπου θέλουν. Ἐπειτα συνέστησεν εἰς τὴν σύνοδον καὶ εἰς ὅλον τὸ Γαλλικὸν ἔθνος πολλοὺς πτωχοὺς, οἵτινες δὲν εἶχον ἄλλον τρόπον ζωτοτροφίας παρὰ τὰς ἐτησίους δωρεὰς τοῦ βασιλέως. Ταῦτα πάντα ἐπρόφερε σταθερῶς χωρὶς νὰ ἀλλοιωθῇ τὸ πρόσωπόν του. Ἡ σύνοδος δὲν ἔκρινεν εὐλογον οὔτε τὰς τρεῖς ἡμέρας νὰ τὸν χαρίσῃ, καὶ κατὰ συνέπειαν,

Τὴν 21ην Ἰανουαρίου, εἰς τὰς ἑννέα ὥρας τὸ πρῶτον, ἐκβαλον αὐτὸν ἀπὸ τὴν φυλακὴν, καὶ τὸν ὑπῆγον εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, συναδευμένον ἀπὸ μέγα πλη-

δος στρατιωτῶν, ὄλων ἐξωπλισμένων· καὶ περὶ τὰς ἐνδεκα σχεδὸν ὥρας ἀπέτεμεν ὁ δῆμιος τὴν κεφαλὴν τοῦ πλέον λαμπροῦ, τοῦ πλέον ἰσχυροῦ, καὶ τοῦ πλέον δυστυχοῦς βασιλέως τῆς Εὐρώπης, Λοδοβίκου δεκάτου ἔκτου. Ἐμείνει μέχρι τῆς τελευταίας ὥρας σταθερὸς καὶ μεγαλόφυχος, καὶ ἐδέχθη τὸν θάνατον μὲ μεγάλην ὑποταγὴν εἰς τὰς ἀπορρήτους βουλὰς τῆς Προνοίας· τὴν τελευταίαν ὥραν ὀλίγα λεπτὰ πρὸ τῆς ἀποτομῆς, ὅτε τὸν ἀνέβασαν εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, ἔστρεψεν ἑνθὺν καὶ κεῖθεν τοὺς ὀφθαλμοὺς, εἶδε τὸν περισταῶτα λαὸν, καὶ ἠθέλησε νὰ λαλήσῃ πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ δὲν τὸν ἀφῆκαν· τελευταῖα λόγια ἤκουσαν ἀπὸ τὸ στόμα του ὅσοι τὸν ἐπλησίαζον, “ Συγχωρῶ ἀπὸ καρδίας ὅλους μου τοὺς ἐχθρούς.”

Τοιοῦτον ἐστάθη ἐν συντομίᾳ τὸ τραγικὸν τέλος τοῦ βασιλέως. Συνέβη καὶ εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἄλλο γενναῖον ἔργον, ὅμοιον τρόπον τινα μὲ τὸ τοῦ Μαλεσέρβου. Μόνος ὁ ράπτης τοῦ ἐδείξεν εἰς αὐτὸν σπλάγχνα οἰκτιρμῶν, καὶ ζητήσας ἀπὸ τὴν σύνοδον τὸν νεκρὸν Λοδοβίκον, τὸν ἐνταφίασεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Μαγδαληνῆς.

Τὴν παραμονὴν τῆς ἀποτομῆς ἶδεν ὁ δυστυχέστατος βασιλεὺς τὴν γυναῖκα, τὴν ἀδελφὴν, καὶ τὰ τέκνα του. Ἐμείνει μὲ αὐτοὺς δύο ἡμισυ ὥρας. Ἦν ἡμέραν τῆς ἀποτομῆς τὸ πρωτὶ, πρὶν νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, ἐξήγησε καὶ πάλιν ἡ οἰκογένειά του νὰ ἐμβῶσιν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Λοδοβίκου διὰ νὰ τὸν ἀσπασθῶσι τὸν τελευταῖον ἀσπασμὸν· ἀλλ’ αὐτὸς δὲν κατένευσεν εἰς τὸ ζήτημά των, μὴ θέλων νὰ αὐξήσῃ τὴν ἀπαρηγόρητον λύπην των.

Ἐπεται ἡ συνέχεια.

ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΨΥΧΡΟΤΗΤΟΣ.

ΤΙΣ ἄρα γε εἶναι ἡ κυριωτάτη αἰτία, διὰ τὴν ὁποῖαν πολλοὶ τῶν Χριστιανῶν, κατὰ τοὺς ἡμετέρους μάλιστα καιροὺς, ἀποβαίνουν τόσον ψυχροὶ, ἢ καὶ παντάπασιν ἀδιάφοροι πρὸς τὰ θεῖα, καὶ ἐπομένως δοῦλοι τῶν ἀδίκων τῆς σαρκὸς ἐπιθυμιῶν; διὰ τί ἄλλο, παρὰ διότι θεωροῦσι τὴν προσευχὴν ὡς δεισιδαιμονίαν, ἢ ὡς συνήθειαν τῶν μελαγχολικῶν, ἢ, τὸ μετριώτερον, ὡς χρέος μόνων τῶν μοναχῶν καὶ τῶν ἀσκητῶν· ὡς ἂν ἔχουσιν αὐτοὶ μικροτέρας παρ’ ἐκείνους ἀσθενείας, ὀλιγωρίας ἀνάγκας, τελειότεραν γένεσιν, ἄλλην ψυχὴν, ἄλλην πίστιν, ἄλλον δημιουργὸν καὶ σωτήρα, παρὰ τὸν Θεὸν τοῦ παντός! Μετὰ τίνος μεγιστάνος τῆς γῆς νομίζουσιν εὐδαιμονίαν νὰ συλλαβῶσιν ἀναδέχοντα κόπους, προβάλλουσι μεσίτας, ὑποφέρουσι καταφρονήσεις, κολακεύουσι καὶ τοὺς θυρωροὺς, ὥστε νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἡγεμόνος. Ἄλλ’ εἰς τὰ πάμφωτα παλάτια τοῦ Βασιλέως τῶν οὐρανῶν ὁκνοῦσι νὰ ἐμβαίνωσιν ἐτοιμῶς καὶ ἀκωλύτως, καὶ νὰ θεωρῶσι νοερῶς τὴν δόξαν τοῦ προσώπου του. Εἰς τῶν φίλων αὐτῶν τὰς οἰκίας καὶ πάσας ἄλλας ἰδέας καὶ δημοσίους οἰκοδομὰς συχνάζουσι, καὶ διημερεύουσι πολλάκις, διάγοντες εὐαρεστώως· ἀλλὰ τοὺς ἱερὰς ναοὺς ἀποστρέφονται, καὶ φεύγουσι τοὺς οἴκους τῆς προσευχῆς παρομοίως, καθὼς οἱ κακοῦργοι τὴν ὄψιν τῶν κριτηρίων. Διὰ τοῦτο μάλιστα τῶν τοιούτων ἡ καρδία ψυχραίνεται πρὸς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ· διότι τῆς θείας ἀγάπης εἶναι, τρόπον τινα, μέτρον

ἡ προσευχή. Ὀλίγον ἢ πολὺ προσεύχεσαι; πολὺ ἢ ὀλίγον ἀγαπᾷς· δὲν προσεύχεσαι παντάπασιν; παντάπασιν δὲν ἀγαπᾷς τὸν Θεόν. Ὅταν ἡ ψυχὴ, πλανηθεῖσα πρῶτον ὑπὸ τῶν παθῶν καὶ τῆς βραθυμίας, διακόψῃ παντελῶς τὴν ἀσκήσιν καὶ μελέτην τῆς θείας λατρείας, ἥτις διατρέφει τὴν ἐπίγνωσιν καὶ ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, τί ἄλλο πλέον ἔπειτα μένει νὰ πάθῃ, παρὰ παντελὴ λήθην τοῦ Θεοῦ; Διὰ τοῦτο οἱ τοιοῦτοι εὐρίσκουσι πολλὰς ἀμφιβολίας καὶ ἀντιφάσεις εἰς τὰ ὑψηλὰ τῆς Πίστεως δόγματα, πολλὰ πολλάκις ἀποβάλλουσι, θέλοντες νὰ ᾖναι σοφώτεροι τῆς σοφίας, νομιμώτεροι τῶν νόμων, δικαιοῦτεροι τῆς δικαιοσύνης, φιλανθρωπότεροι τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ! Καὶ πρὸς μὲν τὴν μελέτην τῆς θείας Γραφῆς ἐπαθιάζουσι, καθὼς ποτε πρὸς τὸ μάννα οἱ Ἰουδαῖοι, ἀρέσκονται δὲ μᾶλλον εἰς τὰ βεῖα κρέατα καὶ τὴν Αἰγύπτιον τροφήν τῶν ψευδυνύμων γνώσεων τῆς δοξοσοφίας· καὶ καυχῶνται πρεσβεύοντες πολλὴν ἀνεξίτηρσκειαν, ὅχι τὴν Εὐαγγελικὴν καὶ Χριστιανικὴν καὶ ἀληθινὴν ἀνοσχὴν, ἀλλ’ ἀπόλυτον τινα καὶ πάντῃ ἀπερίοριστον ἀδικφορίαν τῶν περὶ Θεοῦ θρησκευμάτων, δογματίζοντες, ὅτι δύναται καθεὶς, ἂν θέλῃ, καὶ ὅταν θέλῃ, καὶ ὅπως θέλῃ νὰ λατρεύῃ τὸν Θεόν· διότι πρῶτον ἔσθυσαν αὐτοὶ εἰς τὰς ἐαυτῶν ψυχὰς πᾶσαν διάκρισιν μεταξὺ τῶν ἀληθινῶν καὶ τῶν ἐσφαλμένων περὶ Θεοῦ φρονημάτων, καὶ πάντα μετ’ ἐπιγνώσεως καὶ φιλανθρωπίας ζῆλον περὶ τὰ δικαιώματα τῆς θείας λατρείας. Οὕτω δὲ κατεσκοτισμένοι μὲν τὸν νοῦν ὑπὸ τῆς ἀπάτης, τεταραγμένοι δὲ τὰς ψυχὰς ὑπὸ τῶν ἀγρίων παθῶν, τὰ ὁποῖα στρατοπεδεύουσιν εἰς τὰ σπλάγχνα των, δὲν βλέπουσιν εἰς τὸν κόσμον εἰ μὴ τυφλὴν τινα σύγχυσιν καὶ ἀταξίαν καὶ ταραχὴν. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ τύφου καὶ τῆς ἀλαζονείας πεφουσιμένοι, καὶ πλήρεις μὲν ὄντες τῆς ἐαυτῶν ἰδέας καὶ ὑπολήψεως, ἔρημοι δὲ παντάπασιν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ· καὶ μόνον μὲν ὀρθοὶ καὶ ἀληθεῖς νομίζοντες ὅτι φρονοῦσιν αὐτοὶ, μόνον δὲ καλὸν καὶ ἀγαθὸν ὅτι ἐπιθυμοῦσι, στάθμην δὲ τῶν πράξεων καὶ νόμον ἔχοντες τὸ ἴδιον συμφέρον, τὸ δὲ δίκαιον θεωροῦντες ὡς ἀπόλυτον ἰδιοκτησίαν τοῦ πανουργοτέρου ἢ τοῦ ἰσχυροτέρου, καὶ πᾶσαν εὐτυχίαν θυγατέρα τῆς βίας ἢ τῆς ἀπάτης, ἀποβαίνουσι, τέλος, ἄδικοι καὶ ἄρπαγες, σκιρτῶντες καὶ ταρᾶτοντες καὶ ἀναστατόνοντες καὶ οἴκους καὶ πόλεις καὶ ἐπαρχίας, ἢ δολιοὶ καὶ πλάνοι καὶ ὑποκριταί, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι ὑπὸ τῶν ὁμοίων, ἕως οὗ, τέλος, ἐξολοθρευόνται ὁλεθρον κακὸν, διὰ τὸν ἀπὸ Θεοῦ ἀπομακρυσμὸν. Ἴδοὺ οἱ μακρύνοντες ἐαυτοὺς ἀπὸ σοῦ ἀπολοῦνται. — ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ.

Ο ΕΝ ΛΙΣΒΩΝΙ ΜΕΓΑΣ ΣΕΙΣΜΟΣ ΤΟΥ 1755.

Τέλος ἀπὸ Σελ. 22.

ΜΗ τολμῶν καὶ πάλιν νὰ εἰσέλθω εἰς τὴν αὐτὴν στενὴν ὁδὸν, τὴν ὁποῖαν κατὰ θεῖαν τινα πρόνοιαν ἀσφαλῶς διέβην ἀρχήτερα, ἐπέστρεψα εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ ποταμοῦ, ὅστις τῶρα ὀλίγον ἐφαίνετο τεταραγμένος. Ἐντεῦθεν προβαίνων ὅχι ἀκινδύνως, ἐφθασα ἔμπροσθεν τοῦ Ἱρλανδικοῦ μοναστηρίου τοῦ Ἁγίου Σώματος, τὸ ὁποῖον κρημνισθὲν εἶχε καταπλακώσῃν μέγα πλῆθος τῶν λειτουργουμένων, καὶ τινὰς τῶν ἱερομονάχων· οἱ διασωθέντες ἴσταντο εἰς τὴν ἐξω τοῦ μοναστηρίου πλατείαν, μὲ κατηφεῖς ὄψεις τοῦς σωροὺς τῶν ἐρειπίων βλέποντες. Διευθύνθη ἀπὸ τὸ μέρος τοῦτο πρὸς τὸ παλάτιον· ἀλλὰ μοῦ ἐμπόδισαν τὴν πρόοδον τὰ χαλάσματα ἐνὸς τῶν θεάτρων, οἰκοδομῆς στερεωτάτης καὶ μεγα-